

פרפראות

פאר

פרשת בא תשפ"ב

שידוך הוא

מלשון מנוחה

וגורם למנוחה

והשראת

השכינה

פרפראות פאר

שידוך הוא מלשון מנוחה וגורם למנוחה והשראת השכינה אות כד

מפתח נושאים פרשת בא תשפ"ב

כב, ביאור בהבדלים בין פרשת קדש לפרשת
והיה כי יבאך
כג, פרק האמונה שבפרשת בא מתוך דברי
הרמב"ן
כד, שידוך הוא מלשון מנוחה וגורם למנוחה
והשראת השכינה
כה, ביאור בעניין חפץ הבורא ע"ד הרמב"ן
ועקידת יצחק
כו, ארץזבת חלב ודבש מכוון למ"ש שהיו
מסובין בבני ברק
כז, כי בחזק יד מכוון כנגד לאות על ידכה
כח, משכו וקחו לכם צאן ושחטו הפסח רמז
לאמונה שלימה בבוי"ת

א, שת"י אותתי ר"ת שבת תפילין מילה שהם ג' אותות

כתיב (שמות י"א), "אני הכבדתי את לבו ואת
לב עבדיו למען שת"י אתתי אלה בקרבו",

יש לרמז בכתוב, כי הכבדת לב שונאי ישראל
הוא, כדי לחזק קיום האותות שנתן הקב"ה
לישראל, וכך הוא הרמז,

מבואר, כי הכבדת לבם של שונאי ישראל הוא
ע"ד הכתוב (ישעיהו י"ה) "הוי אשור שבט אפי
ומטה הוא בידם זעמי", **פירש"י**, **שבט אפי**,
כי עשיתי את אשור שבט אפי, לרדות בו את
עמי, **ומטה הוא זעמי** - בידם של בני אשור,

אך יבואו על עונשם, ע"ד הכתוב, (זכריה א'
ט"ו), "אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה"
ופירש"י, אשר אני קצפתי, על עמי מעט,
והמה עזרו, על הקצף לרעה,

מבואר, כי שונאי ישראל היו מצירים לישראל
וגוזרים עליהם בעיקר באותות שנתן הקב"ה
לישראל שהם **שבת תפילין מילה**, שבת ומילה

א, שת"י אותתי ר"ת שבת תפילין מילה
שהם ג' אותות
ב, קושיית המהרש"א מה פשע אברהם אבינו
בכך שפרעה ליווהו
ג, ארבע מאות כנגד ארבע אמות
ד, השעבוד אצל פרעה היה לטובת ישראל
מבן יהוידע
ה, בענין ארבע מאות שנה
ו, מאתים ועשר כנגד פסע
ז, פדיון פטר חמור בגלל התשעים חמורים
לובים
ח, טעם לתשעים חמורים ולא חמור אחד
מהם נשאתי
ט, ביאור ע"ד הנ"ל הצדיק אבד אלו התשעים
חמורים שאיבד משה רבינו
י, ביאור המילה וערפתו וחמור קשה עורף
יא, לכו נא הגברים ועבדו את ה' ביאור בדרך
הלצה
יב, הפלא ופלא מצינו בדרשות הר"ן באמונה
וההכנה לגאולה העתידה
יג, ומסיים הר"ן כי ראוי שנהיה סכלים
ביותר בגאולה עתידה
יד, והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש כגבור
איך אמרו על השמש ששים ושמחים
טו, מעיין המתגבר לב טוב ולפני מי אתה
עמל הם מדה כנגד מדה בראב"ע
טז, כנגד שלשה דברים אלו מצינו שלשה
דברים אחרים אצל רבי אלעזר בן ערך במדה
כנגד מדה
יז, ביאור כפ"פ למה ביקש רבי אלעזר בן
ערך להתחיל מהחודש הזה לכם
יח, הרבותא של לא יחרץ כלב לשונו מבואר
בספר פענח רזא בגי דרכים
יט, מעשה בהיינריך מלך צרפת שהכלב לא
הצליח להציל אותו
כ, בירור בשאלת הבן הרשע
כא, בירור בענין ארבע פרשיות שבתפילין
שלמדים מלשון לע"ז

ג, ארבע מאות כנגד ארבע אמות

כתב הבן יהודע (סוטה מ"ו ע"ב) בשביל **ארבע אמות/פסיעות** שלוהו פרעה לאברהם אבינו נשתעבד בבניו **ארבע מאות** שנה,

נראה, אמה בהיפוך האותיות **מאה**, ולכן כנגד **ארבע אמות** זכה בשעבוד **ארבע מאות**, ע"כ בבן יהודע,

ד, השעבוד אצל פרעה היה לטובת ישראל בן יהודע

עוד כתב בן יהודע, כבר ביארתי לעיל דעיקר הגזרה של שעבוד ארבע מאות שנה היתה בשביל טעם ידוע, אך היה אפשר לקיים זה אצל מלך אחר, וזכה פרעה שיהיה השעבוד בארצו בשביל שכר לויה,

וגם זה היה לטובת ישראל באם היה השעבוד אצל מלך אחר לא היה זדון לבו משיאו לעשות קושי השעבוד שעשה פרעה, ולשעבדם גם בלילות, ואז היה צריך להשלים ת' שנה שלמים, אך עתה שזכה פרעה להיות שעבוד ת' שנה, אפילו הרויחו ישראל לצאת בחצי הזמן כי היה קשה ורע ביותר שעשה קושי השעבוד ביותר ואז קושי השעבוד השלים המנין, **עכ"ד בן יהודע**

ה, בענין ארבע מאות שנהדברי העיון יעקב

כתב העיון יעקב על עין יעקב (סוטה מ"ו ע"א) בשביל ארבע אמות שליווהו פרעה לאברהם נשתעבדו בניו ארבע מאות שנה, וע"ד הדרש אמרתי שזה הוא הטעם,

דאיתא במדרש (שמות רבה ריש פ' בשלח פ"כ אות ג) ויהי בשלח אין שלוח אלא לויה **לפי שהיה רוצה לחזור ולשעבד בישראל בשכר לויה**, לכך ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים **כדי שיהא הלויה שלו ללא צורך**, וזה כי קרוב הוא שיחזרו למצרים לשעבוד, ע"כ בעיון יעקב,

דברי האור החיים

כידוע שעל כך גזרו יונים, ובתפילין איתא בגמרא (שבת מ"ט ע"א), פעם אחת גזרה מלכות רומי הרשעה גזירה על ישראל, שכל המניח תפילין ינקרו את מוחו,

ראשי תיבות שת"י הם שבת תפילין מילה

"ש" שבת,
"ת" תפילין,
"י" מילה,

יו"ד הוא סוד המילה כדאיתא בזוהר הק' בפרשתנו (פרשת בא דף ל"ו עמוד א'), **מאי דכתיב** (שמות י"ב כ"ב) **"ופסח ה' על הפתח"**, **מאי "על הפתח"**, ופסח ה' עליכם מבעי ליה, **אבל, "על הפתח"** על הפתח ממש, זהו פתח הגוף, ואי זהו פתח הגוף, הוי אומר **זו מילה**, עיי"ש באורך,

ותא חזי, עד לא אתגזר אברהם הוה אטיס וסתים מכל סטרוי, מדאתגזר אתפתח מכלא, ולא הוי אטיס וסתים כקדמיתא, (עד שלא נימול האדם הוא אטום וסתום מכל בחינותיו בין בגופו ובין בנפשו, מצד החומר הגובר עליו, ומשנימול נפתח בכל בחינותיו בין בגופו ובין בנפשו, **והיינו רזא דתנינן** (בראשית י"ח א') **והוא ישב פתח האהל**, משום דאתגלייא **יו"ד**, עכ"ל **הזוה"ק**,

מבואר, שהאות **יו"ד** הוא **סוד המילה**, (עין עוד, ילקוט ראובני ערכים, ערך מילה, אות י"ט)

וזהו הרמז הכבדתי את לב פרעה ועבדיו כלומר לבם של שונאי ישראל כדי שיתחזקו ישראל בקיום האותות. וזהו למען **שת"י אתתי אלה בקרבו"**,

ב, קושיית המהרש"א מה פשע אברהם אבינו בכך שפרעה ליווהו

כתב המהרש"א (סוטה מ"ו ע"ב ד"ה בשביל די פסיעות נשתעבד בבניו) **וכי מה פשע אברהם שפרעה ליווהו**, אלא צ"ל כי השיעבוד ודאי לא היה בשביל זה, השיעבוד נגזר בגזירת בין הבתרים בשביל שאמר במה אדע גוי, אלא שלא זכר שם אצל מי יהיו משועבדים ובזכות הארבע פסיעות שליווהו פרעה זכה שאצלו יהיו משועבדים ודו"ק: **עכ"ל המהרש"א**.

עולם פ"א, וכשהלך אברהם למצרים וליווהו פרעה היה זה רק כשהיה בן ע"ה כמו שכתבתי שם בסדר עולם בענף יוסף ע"ש

יש לומר דהגזירה היה יכול להתקיים במלך אחר, דבארץ לא להם גזר לא במצרים, ומפני הלויה זכה הוא בשעבוד,

ואין להקשות א"כ למה נענש פרעה במכות, **י"ל ע"ד הכתוב** (זכריה א' ט"ו) "אני קצפתי מעט והם עזרו לרעה", פירש"י אשר **אני קצפתי**, על עמי מעט, **והמה עזרו**, על הקצף לרעה, **עכ"ד עץ יוסף**.

ו, מאתים ועשר כנגד פסע

כתב העיון יעקב (סוטה מ"ו ע"ב) וע"י במדרש דברי הימים דלכך נשתעבדו רק **רד"ו שנים** לפי שיצחק נטל צ' לשמו ומחק משמו אות שי ומה שנחסר משמו שהוא רד"ו נשתעבדו ישראל ולא יותר בזכותו שפחת את שמו ע"ש ע"כ בעיון יעקב,

עוד יש לומר ברמז למה יצאו במאתיים ועשר, לפי הגירסא בשביל ארבע **פסיעות** וכו', א"כ היה השיעבוד בשביל **שפסע** ארבע פסיעות, והמילה **פסע** בגימטריא מאתיים ועשר, ולכן היו רק **מאתיים ועשר**,

ז, פדיון פטר חמור בגלל התשעים חמורים לובים

כתיב (שמות פרק יג יב) והעברת כל פטר רחם לה' וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים לה', וכל **פטר חמור תפדה בשה** ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה, והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים,

ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד בכור בהמה, על כן **אני זבח לה'** כל פטר רחם הזכרים, (אבן עזרא, מהמין הראוי לזבח), וכל בכור בני אפדה,

מבואר, בתורה, שהטעם לפדיון ולזביחת הבכורים, הוא משום **הריגת הבכורים**,

כתב האור החיים (שמות פרק יג פסוק יז) עוד ירצה, על דרך אומרם ז"ל כי פרעה עשה לישראל לוויה, ולפי זה יגיד הכתוב צער הנמשך להם מזה, ואמר ויהי לשון צער לסיבת **שלח פרעה**, כי יצטרך הדבר להיות שיטול שכר פסיעותיו. וצא ולמד משכר פסיעות של אותו רשע נבוכדנצר (סנהדרין צ"ו א) וכל שכר שיקצוב לו ה' יהיה גורם רעה לשונאיהם של ישראל, אשר על כן נתחכם ה' ובטל מצותו ממנו ונתחכם שלא הולכים דרך קרוב, **שמן הסתם לשם יערים פרעה ללותם** ובזה בטלה מחשבתו כאילו לא לווה אותם. ע"כ באור החיים,

דברי הרי"ף

כתב הריף על עין יעקב (הרה"ג יאשיהו פינטו זצ"ל), בשביל ד' אמות שלווה פרעה לאברהם נשתעבדו, יש לתת קצת טעם מה ענין השעבוד לבניו של אברהם בשביל הלויה,

שהרי כל המלוה את חבירו אין חבירו היוצא לדרך ניזוק כדאמרינן בסמוך, ואפשר שמתוך ששלח פרעה אנשים ללוות את אברהם בא אברהם שלם בממונו דכתיב (בראשית יג) ואברם כבד מאוד וגו',

ושמא אם לא היו מלויים אותו היו שודדים כל כסף וזהב שהביא אברהם, וכיון שלא היה רכושו של אברהם לא היה דוחה ללוט מעמו, כי מסיבת רוב המקנה לא נשא אותם הארץ לשבת יחדיו,

ואילו לא פירש לוט מעם אברהם לא היה מתלוה עם אנשי רשע אנשי סדום, ולא היה צריך אברהם לרדוף אחרי המלכים שהרי לא רדפם אלא בשביל לוט,

ואילו לא היה לוט נוסע מקדמונו של עולם לא היה אברהם מטיח דברים ואומר הן לי לא נתת זרע ומי יירשני, וחוזר לומר במה אדע כי אירשנה עד שגזר עליו הקב"ה ידוע תדע כי גר יהיה זרעך ד' מאות שנה, הרי שעיקר הדברים נמשכו ממה ששלח פרעה אנשים ללוות לאברהם, **עכ"ד הרי"ף**,

דברי העץ יוסף

נשתעבדו בניו ד' מאות שנה, ואף שגזירת בין הבתרים ועבדום וענו אותם ד' מאות שנה היה כשהיה אברהם בן ע' שנה כדאיתא בסדר

כתיב (שמות י"ג י"ט), "ויקח משה את עצמות יוסף עמו",

כתיב (משלי י"ח) "חכם לב יקח מצות",

כתיב (ישעיה נ"ז א') "הצדיק אבד, ואין איש שם על לב",

משה רבינו נקרא חכם לב

איתא בגמרא (סוטה י"ג ע"א), תנו רבנן, בא וראה כמה חביבות מצות על משה רבינו, שכל ישראל כולן נתעסקו בביזה, והוא נתעסק במצות, שנאמר (משלי י"ח) **חכם לב יקח מצות**, ע"כ,

תשעים חמורים כנגד משה רבינו שהיה צדיק

איתא בגמרא (בכורות ה' ע"ב), אמר ר' חנינא, שאלתי את ר' אליעזר, מה נשתנו פטרי חמורים, (להיפדות, כמ"ש כל פטר חמור תפדה וגו') מפטרי סוסים וגמלים, א"ל גזירת הכתוב היא,

ועוד שסייעו ישראל בשעת **יציאתם ממצרים**, שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו **תשעים חמורים** לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים, ע"כ,

כתב בעל מגלה עמוקות, הטעם, שלכל אחד מישראל היו "תשעים" חמורים, משום שרכוש גדול היה כנגד משה, שהיה **צדיק**, לכן היה **צדיק** (תשעים) חמורים, (מובא בעיון יעקב בכורות ה' ע"ב)

ביאור הכתוב הצדיק אבד ואין איש שם על לב

לפי"ז ניתן לבאר את הכתוב, (ישעיה נ"ז א') "הצדיק אבד, ואין איש שם על לב", שמרמז על משה רבינו ע"ה, שנקרא **חכם לב**, משום שכולן נתעסקו בשעת יציאת מצרים עם **התשעים חמורים**, ומשה רבינו נתעסק בעצמות יוסף, **כדאיתא בגמרא**, א"כ משה רבינו איבד את **הצדיק חמורים**, וזה הרמז,

"הצדיק אבד" "ואין איש שם על לב", שאף איש לא בא ליקח מצוות ולהיקרא **חכם לב**, וזהו הרמז בפסוק, "הצדיק אבד, ואין איש שם על לב".

יש לדעת, למה בציווי נכללו, בכור **בהמה**, בכור **אדם**, ופטר **חמור**, ובנתינת טעם לפדיון הבכורים התורה מונה רק בכור **בהמה**, ובכור **אדם**, ואילו **פטר חמור** לא נכלל בנתינת טעם לפדיונו,

וצריך לומר, דלפיכך לא כלל **פטרי חמורים**, כשנתן טעם, בגלל הריגת הבכורים במצרים, דמטעם אחר זכו פטרי חמורים להפדות,

כאיתא בגמרא בכורות (דף ה עמוד ב) שאלתי את ר' אליעזר בבית מותבא רבא: מה נשתנו **פטרי חמורים** מפטרי סוסים וגמלים? א"ל: גזירת הכתוב היא, ועוד, שסייעו ישראל בשעת יציאתם ממצרים שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו **תשעים חמורים** לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים.

מבואר, שטעם לפדיון **פטר חמור**, אינו, כי נהרג כל בכור, אלא משום שסייע להוביל כספם וזהבם של בני ישראל.

ח, טעם לתשעים חמורים ולא חמור אחד מהם נשאתי

כתב בעל מגלה עמוקות, (מובא בעיון יעקב בכורות ה' ע"ב) הטעם, שלכל אחד מישראל היו "תשעים" חמורים, משום שרכוש גדול היה כנגד משה, שהיה **צדיק**, לכן היה **צדיק** (תשעים) חמורים,

כתב העיון יעקב (בכורות ה' ע"ב ד"ה צ' חמורים) **ואפשר לומר לפ"ז**, כפשוטו דהרכוש גדול היה שלא יאמר אותו **צדיק** אברהם כדאי בברכות ט' לכך לזכר זאת צ' חמורים,

ביאור העיון יעקב בלא חמור אחד מהם נשאתי

עוד כתב בעיון יעקב (בכורות ה' ע"ב ד"ה צ' חמורים) ונ"ל מה"ט אמר משרע"ה לא חמור אחד מהם נשאתי כוונתו על אלו חמורים שעליהם נשאו ביזת מצרים והוא לא נטל כלום שעסק בעצמות יוסף והם נטלו גם חלקו אפ"ה לא נטל מהם כלום, ע"כ **בעיון יעקב**,

ט, ביאור ע"ד הנ"ל הצדיק אבד אלו התשעים חמורים שאיבד משה רבינו

לעיני העם, ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את ענים ויקדו וישתחוו, ולאחר קרי"ס כתיב (י"ד ל"א) "וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו",

וקשה, כי למה יאמינו בו יותר בקריעת ים סוף, ממה שהאמינו בו בכל האותות שעשה במצרים, שכלם היו יוצאים מטבעו של עולם ומנהגו,

קושיא ב', מאי טעמא לגנוב דעתו של פרעה, לאחר שאמר, (שמות ג' ט"ז) "לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם, פקוד פקדתי אתכם וגו' ואומר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ זבת חלב ודבש",

מאי טעמא לגנוב דעתו של פרעה כלל, שיאמרו לו, אלקי העברים נקרא עלינו נלכה נא דרך שלשת ימים, והנה זה דרך העבדים שאין ידם תקיפה שרוצים לברוח ומתנכלים על אדוניהם לברוח, ולמה משה ואהרן שהיו שלוחי ה' לא יאמרו אל פרעה ביד רמה שהגיע קצם של ישראל ליגאל, ושלא ישתעבד בהם עוד, היז ה' תקצר מהכניע לבו של פרעה להודות הדבר, גם כי יאמרו אליו בפירוש, הלא אם לא יספיקו בזה עשר מכות שהביא עליו, יוסיף עוד עליהם כהנה,

וזה באמת ענין, שראוי שישתפקו ממנו ישראל בשליחותו של משה, ואע"פ שהאמינו בו במשה בתחלה על פי האותות כמו שאמר, (שמות ד' ל'), ויאמן העם, היה להם להסתפק, אם הוא שליח ה' יתברך כמו שאמרנו, למה ירא מהגיד לפרעה הדבר כמו שהוא,

קושיא ג', למה לא אמר משה לפרעה תן לנו שכרנו שנשתעבדתם בנו, באמרו (י"א ב'), "דבר נא באזני העם וישאלו". וזה באמת יראה ענין זר מתמיה מאד,

שאע"פ שאנשי מצרים היו חייבים להם שכרן, שנשתעבדו בהם, כמו שאמרו בסנהדרין (צ"א ע"א), לא היו ראויים לבא עליהם בעקבה ובדרכים של אנשי רמיה, שאפילו לא היתה ידם תקיפה וחזקה עליהם

לא היה ראוי לעשות כן, וכל שכן אחר שיד ה' יתברך תקיפה וחזקה עליהם, למה הוצרכו לעשות כן, כי אם לומר תנו לנו שכרנו שנשתעבדתם בנו כך וכך ממון, והרי אמרו חכמינו ז"ל (בבא קמא כ"ז ע"ב) אל תכנס

י, ביאור המילה וערפתו וחמור קשה עורף

כתיב (שמות פרק יג פסוק יג) "וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה", רש"י וערפתו - עורפו בקופיץ מאחוריו והורגו. אבן עזרא (שמות פרק יג פסוק יג) וערפתו. אמר אבו שרי כי פירוש וערפתו תכתוב על ערפו קדש. והאומר כזה, אומר אני שהוא חמור קשה עורף,

יא, לכו נא הגברים ועבדו את ה' ביאור בדרך הלצה

כתיב (שמות י" י"א) "לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה', כי אתה אתם מבקשים,

אפשר לפרש בדרך הלצה, כי יש וראה פרעה אצל איזה מאנשי בני ישראל, אשר לא היו מדקדקים בעבודת ה' כאחיהם, אבל מאוד היו מדקדקים על נשותיהם שהאשה תדקדק בכל הדברים השייכים לעבודת ה', והיה מבין בדרכם,

על זה אמר להם, לא כן, אלא, לכו נא אתם הגברים ועבדו את ה', כי אותה אתם מבקשים, כלומר כי אותה את האשה, אתם מבקשים שתעבוד את ה', וזהו, לכו נא הגברים, כי אותה אתם מבקשים,

יב, הפלא ופלא מצינו בדרשות הר"ן באמונה וההכנה לגאולה העתידה

בדרשות הר"ן מצינו יסוד מוצק בדרך האמונה שיש להאמין בדרך לגאולה הנלמד מפרשתנו

כתב הר"ן בדרשות, (סוף הדרוש האחד עשר), מצינו, בכל מה שאמר הקב"ה למשה רבינו, ומשה רבינו אמר לבניי ולפרעה, ישנם דברים הנראים ואינם מובנים, ומדייק הר"ן כמה קושיות שיש לשאול,

קושיא א', למה יאמינו יותר בקריעת ים סוף, ממה שהאמינו בכל האותות,

כתיב (שמות ד' ל'), "וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה ויעש האתת

אליהם בדברים האלה, וכל זה הגיעם בלי ספק לרדפם, שאלו אמר משה תחלה שישלחם ולא ירדפם עוד, ושיתנו להם שכרם גם כן, אין ספק שאחרי היות כן לא היו זזים ממקומם. וכוונת כל אלו הדברים היתה נעלמת מישראל ואולי גם ממשה,

לחצר חברך ליטול את שלך שלא ברשות שלא תראה עליו כגנב, אלא שבור את שניו ואמור לו שלי אני נוטל. וכל אלו הדברים מתמיהין בעצמם וראוי שיפול ספק מצדן לישראל בנבואתו של משה,

ומבאר הר"ן כי רצה הקב"ה שהמצריים בעצמם
בבחירתם יכנסו במים וימותו שמה

ומבאר הר"ן מה נתגלה לישראל בקי"ס
שלא נתגלה להם קודם

ולסבת כל זה, היה ראוי שיסתפקו ישראל בשליחותו של משה, אע"פ שהאמינו בו

אבל היתר אלו שני הקשרים הוא דבר אחד, שמדרכי ה' ית' הוא להביא עצות מרחוק להפיל שונאתו בדינו ולקחת נקמתו מהם,

כמו שאמר הנביא (ישעיהו כ"ה א'), "ה' אֶלְקֵי אֶתָּה

אֶרֻמְמָךְ אֹדְהָ שְׁמָךְ כִּי עֲשִׂיתָ פְּלֵא מְרָחוֹק אֶמְוֶנָה אִמֶּן",

בתחלה, והוא שרמז ואמר, "יורא ישראל את היד הגדולה" כלומר, אז הכירו שכל מה שהיו מופלאים ממנו תחלה ומסתפקים בו, לא היה רק לסבב שמצריים עצמם יכנסו בים, ולזאת הסבה בעצמה הוא שכתוב בקריעת ים סוף "ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה" ואין ספק כי הרוח הזה לא היה מספיק לקרוע את הים, אבל רצה השי"ת להטעות פרעה שיחשוב שהפעל ההוא היה טבעי לא נס, שאלולי היה חושב כן לא היה רודף אחריהם, ואין להפליא, איך היה מדרכי ה' ית' להטעותו בזה, שהוא הטעהו ביותר מזה, כשצוה שיחנו ישראל לפני פי החירות כדי שיאמרו יראתם תבעה עלבונם כמו שאמרו רז"ל והנה הותרו בזה ספקות רבות שראוי לכל משכיל שיספקו,

רצה לומר שה' מביא עצות מרחוק להנקם מצריו להביא פלאיו על הדרך שהוא רוצה, וה' יתברך כוון ורצה לדון כל המצריים בדבר אשר זדו על ישראל, כמאמר יתרו (שמות י"ח י"א), עתה ידעתי כי גדול ה' וגו', ורצה להביאם בענין שהם בעצמם בבחירתם יכנסו במים וימותו שמה,

יג, ומסיים הר"ן כי ראוי שנהיה
סכלים ביותר בגאולה עתידה

ומסיים הר"ן, והעולה מכל מה שכתבנו הוא, שמתחלה האמינו ישראל במשה על פי האותות, ומה שכתב בקריעת ים סוף "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", הוא מה שהותרו מהם הספקות, ונתבררו להם המבוכות שנפלו באמצע, כי ישרים דרכי ה' נשגבים מאד, אשר אם יאמר החכם לדעת לא יוכל למצוא.

ואלו הודיע משה לפרעה, הענין בתחלה, שהגיע קצם להגאל, אין ספק שהיה מסכים בכך מתוקף המכות, ולא היה רודף אחריהם עוד, כי למה ירדפם, אחרי שבעודם ברשותו פטרם ושלחם מאתו, לכן לא רצה השי"ת שיאמר משה לפרעה הענין כאשר הוא, אבל שיאמר שהם הולכים לזבוח דרך שלשת ימים, שכאשר יגידו לו אחר כך "כי ברח העם" יחשוב פרעה מה שחשב, והוא שחשב באמת, וכן היה ראוי אליו לחשוב, שכל מה שעשה משה רבינו עליו השלום לא בא מאת השי"ת אבל נעשה בעקבה וברמיה, כי לולא כן למה יגנוב לבבו לאמר שאינם הולכים רק לזבוח,

והנה אנו רואים בגאולה זו של מצרים שבאותה עת בעצמו שהיתה הגאולה ממשמשת ובאה, היו רואים עצמם נגאלים, ועם כל זה היו רואים פעלים ומעשים שהם

ולזאת הסבה עצמה, צוה, "וישאלו איש מאת רעהו". שעם היות שממונם היה מותר להם ויכולין לקחתו ביד רמה, צוה שיבאו בעקבה, שאע"פ שיראה זה לישראל דבר זר,

סבת גאולתם, ואעפ"כ היו נלאים לעמוד על סבתם עד שגלה ה' ית' ענינם,

וזה אמרו, "דבר נא באזני העם", ואין נא אלא לשון בקשה, והוא כאמרו ידעתי שהם אנשי חיל שלא יחפצו במרמות ותוך, עם כל זה תחלה פניהם בשמי שיעשו ככה ולא ישאלו למה, וכאשר הוגד למלך מצרים ולעמו, שישראל בורחים אין ספק שחשדום כאנשי דמים ומרמה, שאם לא כן למה יתנכלו

כל שכן אנחנו שראוי שנהיה סכלים יותר בגאולה עתידה, מפני זה כתב הרמב"ם ז"ל, שלא יודעו הדברים ההם איך יהיו עד שיהיו,

עכ"ל הר"ן. (עיין אוה"ח פר שמות פרק ג' י"ח כדברים אלו)

אנו למידין כי השמש יוצאת להאיר בשמחה, אע"פ שנעשה הדבר ע"י יסורים,

יד, והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש כגבור איך אמרו על השמש ששים ושמחים

כל המברך על החדש בזמנו, כאילו מקבל פני שכינה

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א), אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן כל המברך על החדש בזמנו, כאילו מקבל פני שכינה, ומברך, ברוך וכו' אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם, חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם, ששים ושמחים לעשות רצון קונם וכו', ע"כ, פירש"י, ששים ושמחים, כדכתיב (תהלים י"ט) "לשמש שם אוהל בהם, והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש כגבור", מבואר, שהשמש יוצאת להאיר בשמחה, כשמחת חתן היוצא מחופתו,

איתא בגמרא (נדרים ל"ט ב'), מאי דכתיב, (חבקוק ג' י"א) "שמש ירח עמד זבולה", שמש וירח בזבול מאי בעיין, והא ברקיע קביעי, מלמד שעלו שמש וירח מרקיע לזבול ואמרו לפניו, רבונו של עולם, אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים, ואם לאו אין אנו מאירין,

באותה שעה ירה בהן חיצים וחניתות, אמר להם, בכל יום ויום משתחויים לכם, ואתם מאירים, בכבודי לא מחיתם, בכבוד בשר ודם מחיתם, ובכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות ומאירים, שנאמר (חבקוק ג' י"א) "לאור חציך יהלכו" ע"כ,

מבואר, כי הם יוצאים להאיר ע"י יסורים, א"כ יש להקשות, וכי לזה יקרא ששים ושמחים, ואיך אפשר לומר שהם יוצאים בשמחה, כאשר יורים בהן יום יום שיאירו, ויש ליישב,

איתא בגמרא (שבת פ"ח ב'), תנו רבנן, עלובין ואינן עלובין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמחין ביסורין, עליהן הכתוב

אומר (שופטים ה' ל"א), "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו", ע"כ,

מבואר בדבריהם ז"ל, כי העושין מאהבה ושמחים ביסורים הם הדומין לשמש, אם כן

טו, מעיין המתגבר לב טוב ולפני מי אתה עמל הם מדה כנגד מדה בראב"ע

כתיב (שמות י"ב ב'), "החדש הזה לכם ראש חדשים",

איתא בגמרא (שבת קמ"ז ע"ב), אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, אסור לעמוד בקרקעיתה של דיומסת (מעיין ששמו דיומסת) מפני שמעמלת,

אמר רבי חלבו, חמרא דפרוגייתא (יין ממדינת פרוגייתא) ומיא דדיומסת, קיפחו עשרת השבטים מישראל, רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם, אימשיך בתרייהו, (אחר היין דפרוגייתא והמים של דיומסת) איעקר תלמודיה, כי הדר אתא, קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא "החדש הזה לכם", אמר "החרש היה לבס", בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה, ע"כ,

א"כ מצינו שלשה דברים בראב"ע,

א. שבתחילה היה נמשך אל המעיין,

ב. שהיה צריך לקרוא לכם, וקרא לבס,

ג. בתחילה היה מעמל במעיין, כאומרם ז"ל מפני שמעמלת,

טז, כנגד שלשה דברים אלו מצינו שלשה דברים אחרים אצל רבי אלעזר בן ערך במדה כנגד מדה

א. (אבות פרק ב' מ"י) חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי, והוא היה מונה שבחן, רבי אלעזר בן ערך, מעיין המתגבר. והוא כנגד עניין המעיין,

ב. (אבות פ"ב מ"ג) איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם. רבי אלעזר אומר, לב טוב,

ההלכה, והוא חלק ראבי"ע בתורה, **כמבואר**, ולא מ"בראשית ברא אלוקים", שאין זה חלק ההלכה, ולא זהו חלקו בתורה.

ועוד יש לומר, החרש היה לבס, כלומר שהוא התעלם, מהחלק הראשון של התורה שהיה צריך לקרוא החודש הזה **לכ"ס**, ה' ל' כ' ס' ר"ת כ"ח מ'עשיו ה'גיד ל'עמו

יח, הרבותא של לא יחרץ כלב לשונו מבואר בספר פענח רזא בג' דרכים

בספר פענח רזא, (בשם הגדולים חלק ספרים מערכת פ אות קכג) כתב, ספר קטן על התורה. ובו פנינים מדברי התוספות והראשונים ועל הרוב מזכיר ר"י מאורלינש, רבינו בכור שור, ספר הגן, ר"י החסיד, **חיברו רבינו יצחק בר יהודה הלוי** נכדו של מה' שמואל מפלייזא שמביאין הפוסקים, כ"כ בהקדמת קצור שזרחי. וכתב **סדר הדורות** שיש בו הגהות הגאון מה' יצחק כ"ץ חתן הגאון המהר"ל,

שלשה טעמים כתב ברבותא שלא חרץ כלב לשונו כתיב (שמות י"ב, מ"ו) "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו", **כתב בספר פענח רזא** שלשה טעמים לרבותא, של לא יחרץ,

א. אע"פ שהיה בחצי הלילה שהוא באשמורה שניה, ואיתא בגמרא (ברכות ג' ע"א) שאז **כלבים צועקים**,

ב. מהר"ר חיים בשם רבינו שמואל, אע"פ שכשמלאך המות בעיר **כלבים צועקים**, כדאיתא בגמרא (בבא קמא ס' ע"ב) תנו רבנן כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר,

ג. וי"מ שהרבותא הוא שאע"פ שהעיר היתה אז מלאה נבלות.

עוד יש לומר ע"ד כלב כולו לב

מבואר, כי הכלב הוא הבע"ח הנאמן ביותר לאדונו, לשומרו מפני כל מי שבא להרע לאדונו, ואז יחרץ הכלב לשונו להבריא את המרע לאדונו, לפי"ז אפשר לומר כי לבני ישראל לא יחרץ כלב לשונו גם אם הישראלי בא לקום על אדונו המצרי של הכלב,

איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם. רבי אלעזר אומר, **לב רע**. וזהו כנגד עניין **הלב**, שקרא **לבם** ולא לכם,

ג. (אבות פ"ב מט"ו) הם אמרו שלשה דברים. רבי אלעזר אומר, ודע לפני מי אתה **עמל**. וזהו כנגד **העמל**, שאמרו מפני **שמעמלת**,

יז, ביאור כפוי"פ למה ביקש רבי אלעזר בן ערך להתחיל מהחודש הזה לכם

איתא בגמרא (שבת קמ"ז ע"ב), רבי אלעזר בן ערך, קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא "החדש הזה לכם",

יש לשאול, למה ביקש רבי אלעזר בן ערך לקרוא "החודש הזה לכם", ולא ביקש להתחיל בתחילת התורה, "בראשית ברא אלוקים", שהוא תחילת התורה,

ביאור הקושיא כפתור ופרח

איתא במדרש, ילקוט שמעוני (שמות י"ב רמז קפ"ז), "החודש הזה לכם", אמר ר' יצחק, לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא **מצוה ראשונה** שנצטוו בה ישראל, ולמה התחיל מבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים,

איתא בגמרא, (שבת קמ"ז ע"ב), רבי נהוראי אומר, הוי גולה למקום תורה, ואל תאמר שהיא תבא אחריו שחבריו יקיימוה בידך, ואל בינתך אל תשען, תנא, לא **רבי נהוראי** שמו אלא **רבי אלעזר בן ערך** שמו, ולמה נקרא שמו רבי נהוראי, שמנהיר עיני חכמים **בהלכה**, ע"כ,

מבואר א"כ שרבי אלעזר בן ערך, נקרא רבי **נהוראי**, על שם שהיה מנהיר עיני חכמים "בהלכה",

לפי"ז צריך לומר, שחלק התורה של רבי אלעזר בן ערך, הוא חלק **ההלכה**, והחודש הזה לכם, היא **ההלכה הראשונה** שנצטוו בה ישראל, ושם מתחיל **חלק ההלכה** שבתורה,

מבואר א"כ, דלפיכך ביקש להתחיל מ"החודש הזה לכם", משום שהוא חלק

יט, מעשה בהינריך מלך צרפת שהכלב לא הצליח להציל אותו

ע"ד בן סירא כלב כולו לב המבואר לעיל יש להביא

בספר בניהו בן יהוידע (הוריות דף י"ג ע"א) **כתב**, וכן הדרך שהכלב מכיר את בעליו והולך אחריו לכל מקום שהוא הולך ומשמרו, והנה הכרת הכלבים לבעליהן ותוקף החברה והאהבה שביניהם רבו הסיפורים בהם וכולם פלאות המה פלאי פלאות,

ובספר **תולדות הטבע** הביא כמה סיפורים על זאת, ובכלל הביא דבר אחד **פלא על זמן הינריך מלך צרפת** שהיה אוהב כלבים הרבה ויבחר בשלשה כלבים קטנים להיות הם שומרי ראשו, והם אהבו מאד את אדונם ולימדום לעמוד על המשמר כאנשי חיל אצל מטתו של המלך, והיה שם מונח כלי מראה השעות שהיה בו פעמון המכה בכל שעה ושעה וכאשר האחד עומד על משמרתו אז האחרים ישנים ובעת שמכה הפעמון יבא זה המקיץ ונושך לאט באוזן חבירו הנרדם להודיעו כי הגיעה עתו על פי הסדר לעמוד אחריו על המשמר, וכן על זה הדרך ככה המה עומדים על משמרתם כל הלילה חליפות עד הבוקר, ומעולם לא היה למלך שומרים נאמנים כמוהם,

ויהי היום ויבא כומר גדול להרוג את המלך בסתר, ויבא אל חדר המלך למסור לידו מכתב אחד אשר זה היה לו כסות עינים למחשבתו הרעה ותרמית לבו, וקם הכלב מן שלשה הכלבים הנזכרים העומדים בחדר המלך וישתער על הכומר ממקום משמרתו לגלות חטאתו הצפונה בלבבו, והיה דבר זה לפלא כי הכלב הזה תמיד לא עשה רעה לכל איש הבא חדרה אל המלך, והנה עתה התמרמר פתאום בחמה שפוכה התגעש וחרץ לשונו,

והמלך לא הרגיש להתבונן בחדוש הזה, ולא שם לב מה זה ועל מה זה עשה הכלב ההוא ככה, אלא אדרבה אמר לסגור את הכלבים בחדר השני כדי שימתיק סוד עם הכומר הבא אליו, ולא תבלבלהו נביחת הכלב ההוא, וכן עשה עבד המלך הולך הכלבים ההם לחדר השני וסגר בעדם, **אך עם כל זה חמת הכלב ההוא לא שככה, ויוסף לנבוח בקול גדול ולא יסף**, ומה דביני וביני בעת ההיא עשה הכומר מגמת לבבו ודקר את המלך בחרבו פעמים ויפול שדוד מתגולל בדמו, ע"כ.

ועל זה הדבר הנפלא שנמצא בהרגשת הכלב אמרתי כמה גדולים דברי רז"ל שאמרו (בספר בן סירא בא"ב) כלב כולו לב, שהרגיש מרתחת דם פני הכומר שבעבור שפוך דם נפש אדוניו המלך הוא בא, ולכך עשה מה שעשה בהשתערוותו על הכומר, **ובחריצת לשונו**, כדי שירגיש המלך ברעה הבאה אליו מאת הכומר וישמר ממנו, **עכ"ל בן יהוידע**.

עיי"ש עוד במה שהביא באותו ענין. (עיינן מהרש"א סנהדרין צ"ז ע"א ד"ה פני הדור כפני הכלב ובירושלמי תרומות פרק ח' סוף הלכה ג' ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים עמו זה כלב),

כ, בירור בשאלת הבן הרשע

כתיב (שמות פרק י"ב כ"ו-כ"ז) והיה כי יאמרו אליכם בניכם **מה העבדה הזאת לכם**, ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל **ויקד העם וישתחוו**, וזו היא שאלת **הבן הרשע**,

כתיב (שמות פרק יג פסוק ח) "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים", וזו היא האמירה **לשאינו יודע לשאול**,

כתב רש"י, עשה ה' לי - רמז **תשובה לבן רשע** לומר, עשה ה' לי **ולא לך**, שאלו היית שם לא היית כדאי ליגאל,

יש לשאול, למה רמז התשובה לבן **הרשע** אצל **שאינו יודע לשאול**, ולא אצל הבן הרשע, עיין במפרשים שהקשו ותירצו, (שי למורא שמות י"ג ח'),

יש ליישב ולומר, דבסיום פרשת בן הרשע כתיב **"ויקוד העם וישתחוו" ופירש"י** (שמות פרשת בא פרק יב) ויקוד העם, על בשורת הגאולה וביאת הארץ **ובשורת הבנים** שיהיו להם, ומכיוון והודו על בשורת הבנים לא רצו לרמז **לבן הרשע**,

כא, בירור בענין ארבע פרשיות שבתפילין שלמדים מלשון לע"ז

ובאמירת פרשת והיה אם שמוע מקבלים עול מצוות,

לפי"ז יש לבאר, כי בשעה שמקבלים עול מלכותו ואחדותו ית' לא יעלה על הדעת לחשוב מכיוון ולומדים הארבע פרשיות מלשון הגויים, שמא יש ממש באלוהיהם של אלו, מכיוון ואחדות ברורה כשמש, אך בשעה שמקבלים עול מצוות, יאמר האומר אפשר יש ממש בנימוסיהם של אלו, ושמא יש לקבל מנימוסיהם, לפיכך נכתב בפרשת והיה אם שמוע **טוטפת** מלא ולא **טטפת** חסר, לומר, שרק מפרשת שמע לומדים לארבע פרשיות שבתפילין. ולא משאר הפרשיות.

כב, ביאור בהבדלים בין פרשת קדש לפרשת והיה כי יבאך

כתיב (פרשת בא פרק יג פסוק ט) "והיה לך לאות על ידך, ולזכרון בין עיניך, למען תהיה תורת ה' בפיך, כי ביד חזקה הוצאך ה' ממצרים"

כתיב (פרשת בא פרק יג פסוק טז) והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים,

ההבדלים בין קדש ליהיה כי יבאך

א, והיה לך לאות, והיה לאות, ולא כתיב לך,
ב, על ידך, על ידכה
ג, בקדש פר' ראש נקרא ולזכרון, ובפרשת והיה כי יבאך פר' ראש נקרא ולטוטפת,
ד, למה לומדים מלשון כתפי ואפריקי,
ה, בקדש כתיב, למען תהיה תורת ה' בפיך,

יש לבאר, דלתפילין יש שתי טעמים האחד "למען תהיה תורת ה' בפיך", וגם "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", (דברים כח ז),

לפי"ז יש לומר, כי פרשת קדש מדברת אל איש ישראל והתורה אומרת "לך" ולזכרון, צריך לזכור שתהיה תורת ה' בפיך,

ובפרשת והיה כי יבאך, מדובר על הטעם השני, וזה לא "לך" אלא שאנשי כתפי ואפריקי וכל עמי הארץ ידעו כי אנחנו יד כהה, ורק הקב"ה הוציאנו בידו החזקה וע"י זה ויראו ממך,

כתיב, פרשת והיה כי יבאך (שמות י"ג ט"ז) והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים, פירש"י, ועל שם שהם ארבעה בתים קרויין **טטפת**, טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים ע"כ,

כתיב פרשת שמע (דברים פרק ו פסוק ח) "וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך", פירש"י, אלו תפילין שבראש ועל שם מנין פרשיותיהם נקראו טטפת. טט בכתפי שתיים, פת באפריקיה שתיים, ע"כ, ואלו הם דברי רבי עקיבא, (זבחים ל"ז ע"ב, מנחות ל"ד ע"ב, סנהדרין ד' ע"ב),

כתיב פרשת והיה אם שמוע (דברים י"א י"ח) "ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם",

מבואר, שבארבע הפרשיות שבתפילין כתוב גי פעמים, האחד בפרשת והיה כי יבאך שבפרשת בא, כתיב לטוטפות, בפרשת שמע שבואתחנן, כתיב לטטפת, ובפרשת והיה אם שמוע שבפרשת עקב, כתיב לטוטפת,

יש לדעת למה פירש"י בפרשת והיה כי יבאך שבפרשת בא, על שם שהם ארבעה בתים קרויין טטפת, הרי שם כתוב לטוטפת בו' ולא לטטפת, וצ"ע,

עוד יש לשאול אם למידים ארבע פרשיות מטטפת למה רק בפרשת שמע כתיב לטטפת בלא ו' ובשאר המקומות כתוב לטוטפת מלא,

יש לבאר ע"ד קבלת עומ"ש

איתא בגמרא (ברכות י"ג ע"א) למה קדמה פרשת שמע ליהיה אם שמוע, כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה, ואחר כך מקבל עליו עול מצות,

איתא בגמרא (פסחים נ"ו ע"א) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם. ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר, שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. אמרו, כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד.

מבואר, שבאמירת פרשת שמע ישראל, מקבלים עול מלכותו ואחדותו יתברך,

כתב המהר"ל, שהמאמין נמשך אחר השם יתברך בשמחה, כ"כ המאמין האמונה גורמת למנוחה,

איתא בזוה"ק (זוהר חדש ח"ג ר"ל א') וזוכין להמנוחה ע"י אמונה מנוחה שלימה שאתה רוצה בה, **שיהי' המנוחה בקדושתו**, כמ"ש יכירו בניך וידעו כי מאתך הוא מנוחתם, וכמ"ש המנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדושתו וגוי' ועל מנוחתם יקדישו את שמך,

ביאור ועל מנוחתם יקדישו את שמך

איתא בגמרא (שבת דף יב עמוד א) וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבן שמעון בן גמליאל: **אין משדכין את התינוקות לארס,**

ביאור הר"ן כי הפירוש שידוך הוא מלשון מנוחה

בפירוש הר"ן על הרי"ף (שבת דף ה עמוד ב') **אין משדכין**. מלשון שקט ומנוחה שהאשה מוצאת בבית בעלה כדכתיב (רות א) **ומצאן מנוחה אשה בית אישה**. ומתרגמינן (שופטים ה) **ותשקוט הארץ ושדוכת ארעא**

מבואר, כי בנין הבית הוא מביא מנוחה,

איתא בגמרא (סוטה דף יז עמוד א) דריש ר"ע, איש ואשה, זכו - **שכינה ביניהן**,

יש לפרש ועל מנוחתם שהוא בנין הבית, וע"ז יקדישו את שמך, שהוא השראת השכינה.

כה, ביאור בעניין חפץ הבורא ע"ד הרמב"ן ועקידת יצחק

מבואר בדברי הרמב"ן, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין לקל עליון בתחתונים "חפץ" מלבד, שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו,

יש להקשות, דאיתא בגמרא, (עירובין דף יג עמוד ב) **תנו רבנן**: שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, והללו אומרים: נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא. נמנו וגמרו: **נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא**, עכשיו שנברא - יפשפש במעשיו. ואמרי לה: ימשמש במעשיו.

כתבו התוספות (עירובין דף יג עמוד ב ד"ה נוח לו לאדם שלא נברא) - והא דאמרינן

שוב מצאתי, בפירוש הכלי יקר (פרשת בא פרק יג פסוק טז) שכתב, ומה שנאמר והיה לך לאות על ידך, ובשל ראש לא הזכיר לך, לפי שהם אות גם לאחרים שנאמר (דברים כח ז) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך

כג, פרק האמונה שבפרשת בא מתוך דברי הרמב"ן

מדברי הרמב"ן סוף פרשת בא, רמב"ן (פרשת בא פרק יג פסוק טז) וכ"כ, ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות. הנה מעת היות ע"ג בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה,

וכאשר ירצה האלקים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כלם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוך מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול.

ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ (לעיל ח יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם. ואמר (שם ט כט) למען תדע כי לה' הארץ, להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם ט יד) בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ. להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים. אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כלה,

כוונת היצירה

וכוונת כל המצות שנאמין באלקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין לקל עליון בתחתונים "חפץ" מלבד, שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו,

שכולם ניסים אין בהם טבע

ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, ע"כ מדברי הרמב"ן,

כד, שידוך הוא מלשון מנוחה והגורם למנוחה האמונה והשראת השכינה

איתא בהגדה מעשה בר"א ור' יהושע וראבי"ע ור"ט ור"ע שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביצ"מ כל אותו הלילה,

טעם למה שהיו מסובין בבני ברק דייקא

איתא בגמרא, (כתובות קי"א ע"ב) רמי בר יחזקאל איקלע לבני ברק, חזנהו להנהו עיזי דקאכלן תותי תאיני, וקנטיף דובשא מתאיני, וחלבא טייף מנייהו, ומיערב בהדי הדדי, אמר היינו זבת חלב ודבש מבואר, דבני ברק הוא מקום זבת חלב ודבש,

ומכיוון ורצו לקיים את העבודה הזאת של פסח במקום שאמרה תורה ארץ זבת חלב ודבש, ולדברי חז"ל זהו בני ברק, לפיכך היו מהדרין להיות מסובין בבני ברק.

כז, כי בחזק יד מכוון כנגד לאות על

ידכה

כתיב (שמות י"ג ט"ז) "והיה לאות על ידכה, ולטוטפת בין עיניך, כי בחזק יד, הוציאנו ה' ממצרים",

איתא בגמרא (מנחות ל"ז ע"א) (מכילתא פ"י בא), ידכה בה"א, (ולא ידך) זו שמאל, שהיא יד כהה, יש לומר, כי דרשת חז"ל מבואר בפסוק עצמו, שידכה היא יד כהה, בכך שהוסיף לומר, "כי בחזק יד", פירוש, כי יד חזקה, יש רק לקב"ה שהוציאנו ממצרים, אבל ידנו היא יד כהה, וזו כוונת הכתוב, והיה לאות על ידכה, כי ורק לקב"ה יש יד חזקה.

כח, משכו וקחו לכם צאן ושחטו

הפסח רמז לאמונה שלימה בבוי"ת

כתיב (שמות פרק יב כא) ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אלהם משכו וקחו לכם צאן

למשפחתיכם ושחטו הפסח: משכו זו המשכה, אמונה הוא לשון המשכה, וקחו לכם צאן, צאן בגיטריא 141 נאמן בגי' 141, נאמן הוא אמונה ע"ד בכל ביתי נאמן הוא, ושחטו הפסח ע"ד עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים, צריך לשחוט את הפסחה על שני הסעיפים ולהאמין בבוי"ת לבדו.

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק פקס 03-6161555 נייד 0527-616166 מייל y0527616166@gmail.com

בפ"ק דע"ג (ד' ה.) בואו ונחזיק טובה לאבותינו שאילמלי הן לא באנו לעולם, (מבואר שנוח לו שנברא, ומתרח) הא מפרש התם, הכא איירי בסתם בני אדם אבל צדיק אשריו ואשרי דורו.

מבואר, שבאדם צדיק המשמר התורה והמצוה, עליו נאמר נוח לו שנברא,

ביאור הכתוב ה' חפץ וגו' ע"ד הרמב"ן

כתיב, (ישעיהו פרק מב פסוק כא) "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר" לפי דברי הרמבן שכתב כי "חפץ" ה' שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו, יש לפרש הכתוב,

ה' חפץ, כי חפץ ה'

למען צדקו, שהאדם, יודה לאלקיו שבראו, וזהו למען צדקו, אבל זה רק בתנאי, שיגדיל תורה ויאדיר, בקיום תורה ומצוות.

ביאור הכתוב בקש קהלת למצא דברי חפץ

כתיב (קהלת פרק יב פסוק ז) "בקש קהלת למצא דברי חפץ וכתוב ישר דברי אמת",

בקש קהלת. כבר כתבתי בהצעה (בהקדמה) שזה הכתוב הוא יסוד כל הספר ועיקרו, והוא שבקש למצוא דברי "חפץ" וכתוב יושר שהוא הדת. שהם דברי אמת צדקו יחדיו. ועם זה פירש כונתו בזה הספר היא כוונה עצומה ומועילה מאד לשכך ספקות האנשים וגמגומיהם על ההנחות התוריות. וליישב בלבם היראה והעבודה האלהית. אחר כך זכר חוזק גזרותיו ואשר חוייב כל בעל שכל לקבלם

וכ"כ בהקדמה בקש קהלת למצוא דברי חפץ וכתוב יושר דברי אמת. דברי הספר הזה האחרונים מוכיחים הוכחה עצומה ונמרצת על תחלתן ואמצעיתן. והוא היות הכוונה בכלן ללמד דעת את העם. כי המאמרים שנאמרו בהסכמת השכל עם הדת שהוא כתוב יושר שהם דברי אמת בכל השרשים והיסודות אשר פירשם בעצמו,

כו, ארץ זבת חלב ודבש מכוון למ"ש

שהיו מסובין בבני ברק

כתיב (שמות י"ג ה') "לתת לך ארץ זבת חלב ודבש, ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה", פירש"י, העבודה הזאת - של פסח,